

Позиция на Република България

във връзка провеждане на COY16

I. Въведение

Младежката Секция към Българска Асоциация по Водите е създадена преди 11 години и основната ѝ цел е да създаде споделено пространство за младите професионалисти във водния сектор в Република България. Към 2021 година, секцията наброява 80 члена на възраст под 35 години, като почти всички са студенти, докторанти и инженери в сферата на водите. Младежката секция на БАВ е част и от мрежата на Младите Водни Професионалисти към Интернационалната Асоциация по Водите (IWA - YWP), също така поддържа и близки взаимоотношения с други международни НПО, като например Глобалното Партньорство по Водите – Централна и Източна Европа (GWP-CEE), Европейски Младежки Парламент по Водите (EYPW), Младежката Общност по Водите – Централна и Източна Европа (YWC-CEE) и др. Водите са една от сферите, която е пряко засегната от климатичните промени. Предвид научния и експертния потенциал и опит на Младежката Секция към БАВ, считаме, че с настоящата позиция ще допринесем за създаването на градивна, устойчива и базирана на факти Национална Позиция на Младите Хора в Република България за събитието COY16.

Младежки Воден Парламент е създаден през 2011г. и има за цел да синхронизира работата на училищните екоклубове и да повишава екологичната култура на учениците. Играе ролята на връзка между институциите на МОСВ и училищата в страната. Ежегодно се провеждат обучителни инициативи за ученици от цялата страна сред природата и дейности по екологичния календар.

“Петъци за Бъдеще България” е младежко движение за климатична и екосоциална справедливост, клон на международното движение Fridays for Future. Движението цели да насочи вниманието на обществото към заплахите от климатичните промени и да го мобилизира за изискване от управляващите на незабавни и ефективни мерки за справяне с климатичната криза. Движението поставя на преден план темата за климатичната справедливост - или за различните несправедливости, пряко свързани с климатичната криза.

“Млади За Земята” е младежката мрежа към екологично сдружение “За Земята”, създадена 2014 г. Млади За Земята следва мисията и визията на „За Земята“ - независима, неправителствена организация, обединяваща усилията на хора, решени да работят за създаване на природосъобразен и равнопоставен живот на нашата планета, който изключва експлоатацията на хората и природата. За Земята работи по направленията „Енергия и климат“, „Чист въздух“, „Нулеви отпадъци“, „Храна и земеделие“, „Икономическа справедливост“. Основният приоритет в работата на Млади За Земята е по направление Енергия и климат - постигането на климатична справедливост и въвеждането на климатично образование във всяка една образователна степен, във всеки един предмет. За Земята работи в сътрудничество с множество екологични организации на национално и международно равнище. Сдружението е част от мрежата „Приятели на Земята“: Friends of the Earth Europe и Friends of the Earth International, която обединява 74 организации, 5000 местни активистки групи и над 2 милиона поддръжници от цял свят. Заедно водим кампании по най-наболелите екологични и социални конфликти по света и у нас. Оспорваме настоящия модел на икономическа и корпоративна

глобализация и предлагаме алтернативи за устойчиви общности с отговорно отношение към хората и околната среда. За Земята също така е член на следните международни организации: „Мрежа за наблюдение на международните финансови институции за Централна и Източна Европа“ (CEE Bankwatch Network), Европейска мрежа за действия за климата (CAN Europe), GAIA (Глобално обединение срещу инсинераторите), SEEEN (Екологични НПО за Южна и Източна Европа), European Environmental Bureau. Млади За Земята е българският член на европейската младежка мрежа „Young Friends of the Earth Bulgaria”.

II. Обосновка

Климатичните промени засягат редица аспекти на съвременния начин на живот, както на глобално, така и на национално равнище. Последните публикувани данни и анализи от Междуправителствената Експертна Група по Изменението на Климата към ООН (IPCC) свидетелстват за безпрецедентни за последния век природни явления (<https://www.ipcc.ch/>). Основна причина за това е увеличаването на емисиите на парникови газове в атмосферата. Антропогенната дейност е основен двигател на този процес. Извличайки въглеродни съединения от недрата на земята под формата на изкопаеми горива (нефт, въглища, природен газ и др.) и складирайки ги на повърхността и в атмосферата под формата на продукти на тяхната преработка (пластмаса, въглероден диоксид и др.), човешката дейност променя естествения цикъл и баланс на въглерода в природата. В резултат на това се наблюдават екстремни и рекордни температури, продължителни засушавания, наводнения, разтопяване на ледниците, подкиселяване на световния океан и редица други изменения в околната среда и природните екосистеми.

През последните години Република България е пряко засегната от тези промени. За това свидетелстват и данните от последните доклади на Изпълнителната Агенция по Околна Среда (ИАОС) (<http://eea.government.bg/bg/soer/2019>).

През последните години се правят усилия за борба с климатичните промени на национално равнище. Като положителни примери може да посочим тенденциозното увеличаване на горския фонд (<http://eea.government.bg/bg/soer/2019/forest/gorskite-resursi-i-tehniya-prinos-kam-globalnite-tsikli-na-vaglerod-1>) намаляването на емисиите парникови газове (<http://eea.government.bg/bg/soer/2019/climate/climate1>), постигнатите целеви равнища на възобновяеми източници на енергия към 2020 г. (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Renewable_energy_statistics), както и разработването на редица стратегически документи в направлението за борба и адаптация към климатичните промени на национално ниво (<https://www.moew.government.bg/bg/klimat/mejdunarodni-pregovori-i-adaptaciya/adaptaciya/>). Въпреки всичко със сериозна загриженост трябва да отчетем, че направените усилия не са достатъчни. Примери от последните две години са разкритията за изгарянето на нелегални вносни отпадъци от чужбина поради липса на адекватен контрол, липсата на превантивни мерки по отношение на водната криза в гр. Перник в края на 2019, началото на 2020 година, настоящия казус с работата на Топлофикация София въпреки по-високите генерирани емисии азотни окиси, липсата на конкретни решения по отношение на работата на ТЕЦ Марица Изток 2 и в посока справедлив енергиен преход и др.

За да се постигнат устойчиви промени по отношение минимизирането на отрицателните въздействия от климатичните промени не са достатъчни само законодателни изменения и прилагане на технологични решения. Необходимо е и обществото да осъзнае нуждата и да приеме промяна на начина ни на живот, който следва да е базиран на ценностна система, съобразена с въздействието на човека върху околната среда.

На базата на гореизложеното, ние – младите хора в Република България, бихме желали да насочим вниманието на всички заинтересовани страни към следните ключови въпроси:

1. Енергетика

Към настоящия момент близо 50 % от произведената електроенергия в България е от изкопаеми горива - метод, който значително допринася за въглеродния отпечатък на страната ни. Намаляването на този процент чрез мерки за декарбонизация на електроенергийната система е задължителен процес, който следва да бъде съобразен и с обезпечаването на нуждите на българските домакинства и бизнес.

Липсва ясна и конкретна стратегия за производство на топло и електроенергия в България, която да даде отговор на въпросите *как, къде, каква и до кога* е технически и финансово обосновано въвеждането на алтернативни технологии за производство и съхранение на електроенергия.

Нивото на енергийна ефективност на сградния фонд и на индустриалното производство не е задоволително.

2. Транспорт

Правото на свободното придвижване на хора и стоки е задължително условие за развитието на България. Конвенционалните начини за транспорт, базирани на използването на превозни средства използващи изкопаеми горива, до голяма степен са без алтернатива, предвид съществуващата инфраструктура. Една от основните причини за това е липсата на добре планирана, изградена и поддържана такава за нисковъглеродни начини на транспорт като пешеходни зони, вело мрежа, електрически градски транспорт, жп превози, споделено пътуване, електромобили. Липсват ефективни стимули на населението и бизнеса за преминаване към алтернативните методи за транспорт.

3. Превенция от природни бедствия

През последните години в България и по света се наблюдават все по често екстремни природни бедствия, които водят до значителни материални щети и човешки жертви. Ранното предупреждение и оповестяване и мерките по превенция следва да са приоритетно звено на отговорните органи и обществото. Липсва достатъчен брой квалифициран персонал, който да наблюдава и изготвя оценки на риска по отношение на катастрофи в следствие на климатичните промени. Българските граждани не са обезпечени при настъпване на природно бедствие, което може да нанесе щети върху тяхното здраве и имущество. Този рискове будят несигурност и страх. Частната застраховка не може да се счита от управляващите за универсално решение на този проблем.

4. Устойчива консумация

В съвременното общество всеки продукт, използван от човека, има своя екологичен отпечатък. Ненапрасно 12-тата цел за устойчиво развитие на ООН е именно озаглавена “Устойчива консумация”. Макар и българското общество да покрива някои от заложените параметри, в други направления има поле за бъдещо развитие като зелени и кръгови обществени поръчки и въвеждане на дълготрайни и рециклируеми продукти след направен анализ на жизнения цикъл на продуктите.

5. Управление на отпадъците

В много случаи сметищата, които са краен приемник на битови и строителни отпадъци и са в дъното на йерархията за управление на отпадъците, не са функционални и създават риск за замърсяване на почви, въздух, подземни и повърхностни води и др. Ниската ангажираност на гражданите по отношение на проблемите и рисковете, свързани с околната среда, води до дифузно изхвърляне на отпадъци в природата. Към настоящия момент на територията на България липсват достатъчен брой предприятия за рециклиране, компостиране и преработка на отпадъци. Към настоящия момент основен приоритет се очертават инсталациите за изгаряне, а не такива за производството на изходни суровини за повторна употреба.

6. Земеделие

Към настоящия момент в България не се прилагат високотехнологични и енергоспестяващи, агроекологични техники и технологии в земеделските стопанства. Това води до увеличаване на въглеродния отпечатък от земеделието. Друг проблем който се наблюдава е не ефективното използване на териториите, в резултат на това се наблюдават множество пустеещи и безстопанствени земеделски площи.

Липсата на контрол и обществено самосъзнание у нас за използването на торове, пестициди и хербициди оказва значително влияние върху параметрите на околната среда.

Индустриалното, монокултурно земеделие, разпространено в редица държави, има огромен въглероден отпечатък и е свързано със сериозни щети за природата.

7. Водни ресурси и водна инфраструктура

Като членка на ЕС, България изпълнява строги програми за мониторинг, както на качествени, така и на количествени параметри на водните ресурси. Въпреки това в чести случаи достъпа до тези данни е силно затруднен и/или липсва. В някои региони е необходимо оптимизиране на мониторинговите програми и по-строг контрол върху използването и замърсяването на природните водни ресурси.

Водоснабдителните и канализационните системи в България са технически остарели. Макар че към настоящия момент те се реконструират и се разширяват, не винаги се подбират най-ефективните методи за водоснабдяване и канализация на населените места.

Предвид географските характеристики на България, страната ни е изключително чувствителна по отношение на засушавания и недостиг на вода. Този факт често се пренебрегва от компетентните органи и от обществото.

8. Екологични политики

Както вече беше споменато, в България има множество разработени стратегически документи. Въпреки това основен недостатък е, че населението масово не е запознато с тях, а често и различните ведомства. В процеса на изготвяне на екологичните политики, стратегии, законодателство, мерки и/или конкретни инвестиционни предложения рядко има случаи на дейно участие от страна на засегнатото население и устойчив диалог с властимащите, за сметка на участието на лобисти. Това създава основа за манипулации и използването на ключови въпроси, например климатичните промени, за политическа пропаганда и обслужване на лични интереси.

Основен дял за въглеродния отпечатък на България създават различните индустрии, като към настоящия момент законодателството и предвидените санкции при нарушаване на екологичните норми не са достатъчен стимул за редуциране на генерираното замърсяване.

Липсва връзка между науката, бизнеса и властимащите по отношение на съвременните научни постижения, развивани у нас и в чужбина.

Климатичната политика все още не е интегрирана в останалите секторни политики.

III. Ангажираност

Ние, младите хора в България, смятаме, че предприемането на незабавни мерки с оглед повишаване на осведомеността на българското общество е ключов компонент за решаване на проблемите, свързани с климатичните промени. Практическите резултати от този процес нямат да настъпят мигновено, поради тази причина конкретните действия следва да са последователни и устойчиво развивани в бъдеще. На базата на гореизложеното, ние считаме за нужно:

1. Необходим е задълбочен диалог между обществото, експертите и властимащите във връзка с климатичните промени и въпросите, свързани с околната среда. Нужно е този диалог да бъде в посока на ниско въглероден преход, кръгова икономика и да бъде разширен с темата за адаптация към изменението на климата във всички аспекти (човешки, инфраструктурни и др.).

2. Нужно е повишаване на осъзнатостта на обществото за проблемите с климата и тези с околната среда. Причините и последствията от климатичните промени, както и въпросите, свързани със заобикалящата ни околна среда, трябва да бъдат много по-сериозно застъпени както в образователната система, така и в професионалното развитие във всеки сектор. Обществените медии и публичните личности следва да обръщат по-голямо внимание на въпроса за климатичните промени и околната среда, като подхождат отговорно в селектирането на информация. Разпространението на манипулативна, половинчата и/или неправдоподобна информация и дезинформация в официалното публично пространство е неприемливо и недопустимо.

3. Заявяваме нашето желание за засилен контрол при опазването на околната среда. Призоваваме всички граждани на България да сигнализират на компетентните органи в случаи на установена нередност или съмнение за такава. За целта настояваме и за сериозно отношение от страна на отговорните власти.

4. Финансовото стимулиране и санкциониране, както на граждани, така и на бизнеса следва да бъде ключов подход към устойчивото развитие на транспортния, земеделския, енергийния и други сектори.

5. Въвеждането на практика на принципите на кръговата икономика като средство за намаляване на използваните суровини от природни ресурси следва да бъде по-добре застъпено в производствените практики в България.

6. Нужно е да бъдат стимулирани иновации в сферата на екологията и климата.

IV. Искания

Ние, младите хора на България, осъзнаваме, че всеки гражданин може да даде своя принос за по-устойчивото бъдеще. Създаването на благоприятни условия за това е във възможностите на властимащите. Поради тази причина се обръщаме към тях със следните изисквания:

1. Отправляме призив за създаване на среда за диалог между поколенията. Добър пример за това са подкрепените от Басейнова Дирекция ежегодни зелени училища. Настояваме за повече подобни инициативи, които да са по-масови и да включват участието на експерти и властимащи.
2. Въвеждане на климатично образование във всички български училища. Осигуряването на възможности за повишаване на квалификацията на учителите в основните и средните училища по темите, свързани с климатичните промени, е от ключово значение за създаването на отговорно към околната среда поколение. Нужно е изготвяне и предоставяне на специализирани учебни материали по темата.
3. Задължително е да се започне градивен диалог както между отделните звена на държавната и местната администрация, така и с експерти от научните среди и засегнатите граждани по ключовите теми, изброени по - горе. Смятаме, че отговорността за създаването на такова пространство е на властимащите.
4. Смятаме, че увеличението на заплащането в сферата на околната среда би имало положителен ефект върху разрешаването на проблемите с климатичните промени. Привличането на млади и ерудирани експерти, както в държавната и местната администрация, така и в научния сектор, би спомогнало за по - устойчиви подходи в това направление.
5. Използването на наличните финансови инструменти на национално и транснационално ниво следва да бъде популяризирано сред обществото. Това може да стане както посредством информационни кампании, така и чрез улесняване на административните процедури за кандидатстване.
6. Подобряването на инфраструктурата трябва да се извършва по устойчив начин, които да включва внимателно планиране, изпълнение и контрол.
7. За оценка на сценарии за формиране на бъдещия енергиен микс на България е необходимо изготвяне на подробен анализ относно всички аспекти на зеления преход у нас, включващ технически и финансови параметри, както и социални последици в краткосрочен и дългосрочен план. В анализа трябва да бъдат включени и възможностите за смекчаване на потенциален енергиен недостиг чрез целенасочено намаляване на общата консумация на енергия на страната (сграден фонд и индустрия). В допълнение на това е необходимо поетите ангажменти да бъдат обвързани с конкретни крайни срокове, които да са съобразени с предупрежденията на световната научна общност.
8. Увеличаване на държавните инвестиции за засилване на превенцията, оповестяването и адаптацията срещу негативните въздействия от климатичните промени и бедствия. Развитие на екологичния и общественя транспорт, така че той да се превърне в предпочитан избор за всички граждани. Разширяване на жп мрежата в страната и повишаване на нейното качество. Увеличаване на честотата и екологизиране на градския транспорт. Въвеждане на стимули за намаляване на трафика в рамките на градовете.

9. Въвеждане на ефективни държавни стимули, които да спомогнат за увеличаване на броя на малките и екологични земеделски стопанства с разнообразни култури.
10. Създаване на функционална мрежа из цялата страна за рециклиране на отпадъците до 2030 г. Повишаване на контрола на опасните отпадъци от предприятия. Въвеждане на депозитна система и на система за събиране на отпадъци от врата на врата, включително регулярно извозване на органичен/зелен отпадък. Създаване на обекти за компостиране (компостиращи инсталации).
11. Преустановяване на изгарянето на въглища и други изкопаеми горива в топло и електроцентралите и възстановяване на увредени терени от минната дейност, включително с поставяне на слънчеви панели.. Забрана вноса на отпадъци с цел енергийно оползотворяване.
12. Забрана на пластмасовите торбички и други артикули от пластмаса за еднократна употреба. Задължаване на големи организации да събират отпадъка си в компостируеми чували, включително държавните институции. Стимули за депозитни системи за опаковки за многократна употреба в ресторанти, магазини, фестивали. Въвеждане на безплатни компостируеми торбички в парковете за кучета.
13. Поставянето на приоритет върху опазването на обособените природни зони в мрежата Натура 2000 и защитените територии, съчетано с мерки за възстановяване на дивата природа в България. Прекратяване на незаконното застрояване по Черноморието и в планините.

ОМЛАДИ
За Земята

БАВ БЪЛГАРСКА
АСОЦИАЦИЯ ПО
ВОДТЕ

**СЕКЦИЯ НА МЛАДИТЕ
ПРОФЕСИОНАЛИСТИ ВЪВ
ВОДНИЯ СЕКТОР**